

Amatörentomologerna och insektgeografien

Av

NILS GYLLENSVÄRD

Ingen tror väl att serierna av *Catalogus Insectorum Sueciae* eller Svensk Insektfauna, utgivna av Entomologiska Sällskapet i Lund resp. Entomologiska Föreningen i Stockholm, ge en korrekt bild av insektarternas utbredning i Sverige. När det gäller insektgrupper, som blivit föremål för mångas insamlingsintresse, t.ex. sådana grupper som storfjärilar och skalbaggar, torde man kanske för flertalet arter kunna konstatera en ganska god kännedom om utbredningen, men gruppernas storlek gör ändå att man årligen finner ett antal för Sverige eller olika landskap nya arter. Andra insektgrupper, som av olika skäl inte varit lika populära bland samlarna, visa oerhört stora luckor i utbredningstabellerna. I åtskilliga fall äro fynden starkt koncentrerade till de landskap där de entomologiska institutionerna äro belägna. I några fall tycker man sig genom de angivna fyndorterna nästan kunna bestämma den ensamme specialistens hemlandskap och följa honom på hans väg under insamlingsresorna! I själva verket ligger de nämnda publikationernas värde kanske mera i att angiva var man bör forska efter en bestämd art än att lämna en torftig bild av dess hittills konstaterade förekomst.

Begreppet amatörentomologer i vidaste bemärkelse omfattar alla entomologiskt verksamma amatörer, från våra högt specialiserade, vetenskapligt arbetande hedersdoktorer till de ungdomliga samlarna på nybörjarestadiet. Denna lilla uppsats riktar sig emellertid till de amatörentomologer, som så att säga befinner sig på ett mellanstadium. Att samla insekter bara för samladets egen skull har för mig en smak av samlarewurm. Först när man specialiserat sig och försökt sig på samt lyckats med bestämmningar inom kritiska släkten, grips man av ett intresse och en tillfredsställelse, som sannerligen vida överträffar känslorna vid en lyckad korsordslösning! Men man bör inte stanna vid detta stadium i en känsla av att den entomologiska hobbyn som sådan saknar vetenskaplig betydelse.

Det är visserligen sant, att en tränad entomolog per tidsenhet når ett bättre insamlingsresultat genom bättre teknik och sin blick för lämpliga biotoper än amatören, men denne har i många fall fördelen att i sin hemtrakt året om kunna driva sin hobby. I det långa loppet kan därför amatören ofta prestera resultat, som bättre svara mot de insektgeografiska förhållandena på orten än vad den vetenskapligt utbildade forskaren hinner nå på sin insamlingsresa. Det är på detta faktum jag skulle vilja fästa uppmärksamheten, ty jag tror, att mångenstädes i landet sitta amatörentomologer med tillräckliga resurser och kunskaper för att kunna hjälpa till med att utfylla de

Entomol. Ts. Arg. 82. H. 1—2, 1961

stora luckorna i vårt vetande beträffande insektgeografien. Entomologiska Föreningen i Stockholm räknar 562 och Entomologiska Sällskapet i Lund nära 400 medlemmar. Även om åtskilliga entomologer äro medlemmar i båda sammanslutningarna äro siffrorna dock så höga att de indikera förekomsten av en stor grupp entomologer, som inte deltaga i det skäligen blygsamma men inte oviktiga vetenskapliga arbete, som ligger i att samla och anmäla för resp. landskap, event. för Sverige eller vetenskapen nya arter. Incitamentet för denna verksamhet kan lämpligen bestå i att från Entomologiska Sällskapet i Lund rekvirera exemplar av *Catalogus Insectorum Sueciae* för några insektgrupper. Man finner då lätt vilka områden, som äro tacksammast att bearbeta med hänsyn till tabellernas luckor och de egna tekniska resurserna. Det är långt ifrån nödvändigt att t.ex. äga ett fint insektmikroskop. Starka lupper och de vanliga, mera lättillgängliga mikroskopen kunna i många fall vara tillräckliga hjälpmedel.

Nu frågar sig kanske många — och det med rätta — vart och hur man skall anmäla arter, som man funnit eller misstänker vara nya. Man och man emellan sprider sig visserligen ofta uppgiften att en viss entomolog sysslar med ifrågavarande insektgrupp. Oftast är det väl kanske författaren till den *Catalogus* efter vilken man arbetar, men säkert är det inte. Jag tillåter mig faktiskt efterlysa en bättre organisation på detta område. Vore det inte möjligt att våra två entomologsammanslutningar enade sig om att upprätta och publicera en lista på de specialister, som ha hand om det insektgeografiska arbetet inom resp. insektgrupper? Denna lista bör nog revideras samt återkomma tid efter annan i tidskrifterna med tanke på nytillkomna amatörer.

Det har nog hänt i enstaka fall att lämpliga specialister varit ganska ovilliga att medverka i arbetet. De ha känt sig hindrade i sitt ordinarie arbete, måst utföra helt onödiga bestämningar samt åsamkats kostnader och besvär med försändelser. Därför är det viktigt att hugade amatörentomologer betänka sin skyldighet att iakttaga vissa regler, som jag skulle vilja sammanfatta i följande punkter:

1) Försök, så långt det är möjligt, att själv med ledning av tillgänglig litteratur bestämma arten. (Våra offentliga bibliotek äro mycket hjälpsamma med att anskaffa speciallitteratur.)

2) Samla helst en större kollektion innan specialisten rådfrågas; detta för att nedbringa transporterna. (Jag brukar låta kontrollera mina fynd 1—2 ggr årligen.)

3) Försändelsen måste packas ytterligt noga, lämpligast i en innerask, omgiven med rikligt av träull eller smala pappersremсор och med ytterhölje av hållbart material. Monterade insekter böra nålas stadigt fast i bottenplatta och event. stagas med sidonålar. (Jag har gjort flera dyrbara erfarenheter av slarvig packning!)

4) Brev om försändelsen sändes separat och bör innehålla täckning för returporton, såvida inte specialisten arbetar i egenskap av tjänsteman vid statlig institution med tjänstebrevsrätt. (Våra specialister av privatmannakaraktär ha nog ofta varit för försynta beträffande portoutgifter!)

5) Har man funnit flera exemplar av arten, bör man erbjuda specialisten minst ett och helst ♂ + ♀, om den är sällsynt.

6) I mån av tillgång bör man skänka exemplar till Riksmuseum och Entomologiska Muséet i Lund. Där har man nämligen lagt upp s.k. landskaps-

samlingar, som åtminstone beträffande vissa insektgrupper äro långt ifrån kompletta, varför även vanligare insekter böra vara välkomna. Zoologiska Institutionen i Uppsala, K. Lantbrukshögskolans avdeln. för växtsjukdomar i Ultuna samt Göteborgs naturhistoriska museum ta också gärna emot insekter. Man kan ange vilka nummer i Catalogus man har i sin samling och fråga vilka som önskas.

Har man gjort fynd, som äro värda att publicera, kan man naturligtvis förfara på olika sätt. Rör det sig t.ex. om för ett landskap nya arter, kan man antingen själv anmäla dem i någon av våra tidskrifter eller sända listan till den entomolog, som handhar utgivningen av de komplement till Catalogus Insectorum Sueciae, vilka vanligen utgivnas med några års mellanrum. Rör det sig om för Sverige nya arter, torde det vara bäst att själv anmäla fyndet i form av en kort notis eller uppsats.

Till sist vill jag som en illustration till min framställning redogöra för mina hittillsvarande resultat av insamlingsarbete i Blekinge:

Hemiptera Heteroptera.

Förut i Bl. kända arter	211
Av mig för Bl. nyfunna	110
Av mig för Sverige nyfunna	6
	327
Av mig hittills ej återfunna	28

Därmed har — för att begagna ett sportuttryck — Blekinge förts upp från 13:e till 3:e plats beträffande antalet arter i Sveriges landskap.

Hemiptera Homoptera Auchenorrhyncha.

Förut i Bl. kända arter	62
Av mig för Bl. nyfunna	95
Av mig för Sverige nyfunna	1
	158
Av mig hittills ej återfunna	9

Blekinge upp från 18:e till 6:e plats.

Hemiptera Homoptera Psylloidea.

Förut i Bl. kända arter	10
Av mig för Bl. nyfunna	28
Av mig för Sverige nyfunna	—
	38
Av mig hittills ej återfunna	2

Blekinge upp från 21:a till 6:e och med Ög delad plats.